Двісті п'ятдесят тисяч злочинів російських загарбників у папці "Різне"

ВІЙНА З РОСІЄЮ | ЧТ, 2026-09-10 08:30

Версия для печати

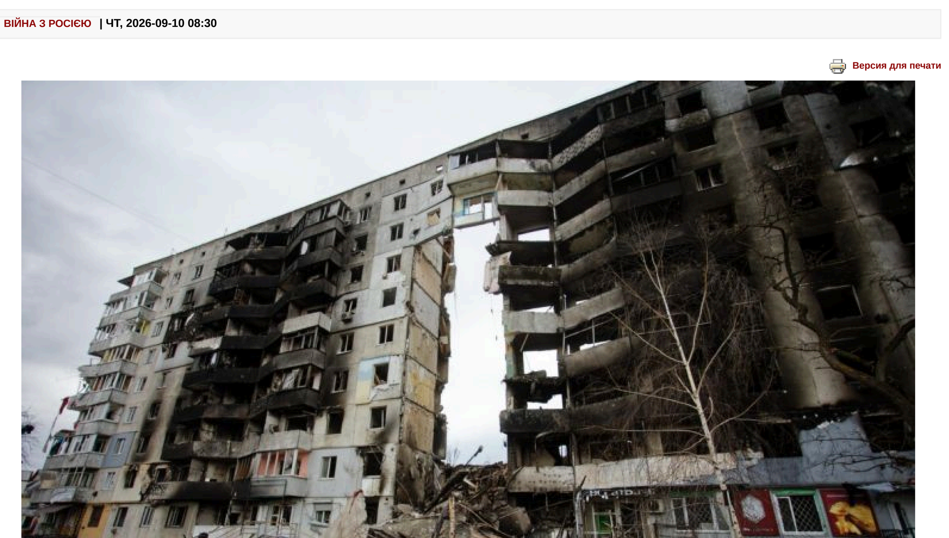

Від початку повномасштабного вторгнення в Україні зареєстрували понад 250 тисяч воєнних злочинів. Проте у нашому Кримінальному кодексі досі немає їхнього чіткого переліку у розумінні міжнародного кримінального законодавства. Україна ратифікувала Римський статут МКС ще у серпні 2024 року.

У зв'язку з цим ККУ доповнили положеннями щодо злочину проти людяності та відповідальності військових командирів. Однак норму про воєнні злочини уточнили мінімально, а зміст статті про злочин агресії зовсім не зазнав змін, зазначає ***МІПЛ****.*

Тому у січні 2025 року при Офісі Генпрокурора створили міжвідомчу робочу групу, яка підготувала законопроєкт для узгодження національного законодавства з Римським статутом МКС. Медійна ініціатива за права людини брала участь у роботі цієї групи. Разом працювали фахівці з Офісу Генерального прокурора, державних органів, міжнародні й українські експерти та представники громадянського суспільства. У березні 2026-го документ спрямували до Верховної Ради України, а 7 вересня його ***зареєстрували****.*

Для чого потрібен каталог воєнних злочинів

Станіслав Петренко, начальник відділу Департаменту протидії злочинам, вчиненим в умовах збройного конфлікту, Офісу Генерального прокурора пояснює: більшість воєнних злочинів нині класифікуються як "інші порушення законів та звичаїв війни". Тому слідчим та прокурорам доводиться інтерпретувати статтю 438 ККУ через призму міжнародного права.

— Перелік злочинів зі статті 438 ККУ не має відповідника у сучасному міжнародному кримінальному праві. Це право, як і практика ЄСПЛ, чітко розділяють злочини катування, нелюдського поводження, умисної шкоди здоров'ю тощо. Але питання в тому, чи можемо ми підвищити ефективність переслідування за воєнні злочини, якщо закон буде чіткішим?

Запровадження каталогу забезпечить якісніше обґрунтування повідомлень про підозру й вироків, наблизить українську практику до міжнародних стандартів, сформує сучасніші підходи до розслідування та протидії воєнним злочинам.

Для слідчих, додає він, каталог стане інструментом, що допоможе точніше визначати, який саме злочин вчинено. Нині, наприклад, до реєстру можна внести інформацію про "інше порушення законів та звичаїв війни". Водночас таке формулювання охоплює різні діяння — від депортації чи примусового переміщення до порушення права на справедливий суд. Наявність каталогу має змінити цей підхід.

> — Адже нікому не спадає на думку об'єднати в межах однієї статті такі різні злочини, як убивство, грабіж, крадіжка, умисне тілесне ушкодження чи сексуальне насильство, — зазначає Петренко.

Андрій Яковлєв, адвокат та експерт МІПЛ з міжнародного гуманітарного права, зазначений серед авторів законопроєкту, погоджується: через відсутність у статті чіткого переліку діянь такі злочини, як незаконне позбавлення волі, сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом, умисні напади на цивільних, не отримують самостійної кваліфікації.

> Читайте також: **Справ — тисячі, вироків — сотні. Як розслідують воєнні злочини російських загарбників в Україні**

Цю проблему добре ілюструють обвинувальні вироки. Зокрема, у 2022 році суд у Полтаві розглядав справу двох російських військовослужбовців, які застосували реактивну систему залпового вогню проти цивільних. Суд кваліфікував напад як невибірковий. У інших вироках суди фіксували випадки пограбування цивільних, незаконного позбавлення волі, депортації дітей. Це різні воєнні злочини, але у статистиці вони виглядають однаково — як провадження, зареєстровані за статтею 438 ККУ. І це створює викривлене уявлення про масштаб і структуру цих злочинів.

За словами експерта, вироки у цих справах є не лише актами правосуддя, а й джерелом знань про війну. Якщо різні діяння й надалі кваліфікуватимуть за однією статтею, це позначиться на точності майбутньої картини.

Водночас запровадження каталогу воєнних злочинів може посилити співпрацю з Міжнародним кримінальним судом (МКС) та іноземними правоохоронними органами. Така взаємодія можлива і нині, однак оцінки потребують ефективність та зручність наявних інструментів. Варто враховувати і ймовірність оскарження вироків українських судів у ЄСПЛ. Там оцінюють як якість законодавства, так і його застосування на практиці.

Також важливо, щоб потерпілі бачили: держава визнає саме той злочин, жертвами якого вони стали. Станіслав Петренко наголошує: має бути чітко зазначено, від якого саме воєнного злочину постраждала конкретна особа. Адже в низці справ люди мають статус потерпілих від "абстрактних" порушень законів і звичаїв війни.

> — Завдяки каталогу потерпілий від незаконного позбавлення волі, депортації, сексуального насильства, примусового переміщення, залучення дитини до збройного конфлікту чи посягання на культурну спадщину отримує кваліфікацію, яка точніше називає діяння. Це підвищує зрозумілість процесуальних рішень, дає змогу формувати статистику за категоріями потерпілих і видами посягань, виявляти прогалини у розслідуваннях та оцінювати, чи приділяє система достатньо уваги окремим групам злочинів, — додає Яковлєв.

Міжвідомча група, за його словами, працювала над текстом законопроєкту майже рік — щотижня по чотири години в режимі онлайн.

— Йшлося не про механічне перенесення норм Римського статуту до Кримінального кодексу. Завданням було адаптувати міжнародні стандарти до практики українських слідчих, прокурорів і судів — так, щоб не допустити декриміналізації вже розслідуваних злочинів, — розповідає Яковлєв.

Гострі дискусії точилися про те, наскільки точно відтворювати перелік злочинів з Римського статуту та щодо змін до статті про злочин агресії. Учасники дебатували, чи можна розширити перелік злочинів та вийти за рамки Римського статуту і про те, хто має бути суб'єктом злочину агресії.

У підсумку група напрацювала проєкт закону "Про внесення змін до КПК та ККУ з метою удосконалення законодавства щодо відповідальності за міжнародні злочини шляхом гармонізації з Римським статутом МКС". У березні 2026 документ направили до Верховної Ради України, 7 вересня його **зареєстрували**.

> Читайте також: **"Стратегічна жорстокість": за чиїми наказами російські військові катували та вбивали людей під Києвом**

Основні положення законопроєкту

Законопроєкт розширює перелік злочинів у статті 438 ККУ та поділяє їх на такі групи:

- злочини проти особи;
- злочини проти власності;
- злочини, пов'язані із застосуванням заборонених міжнародним гуманітарним правом методів ведення війни;
- злочини, що полягають у застосуванні заборонених засобів ведення війни;
- злочини проти культурних цінностей.

> — Цей каталог охоплює всі злочини, передбачені Римським статутом. Але додає й низку інших, визнаних такими за міжнародним правом, які, втім, до статуту не потрапили. На національному рівні ми відштовхуємося від інтересів України, — зазначає Станіслав Петренко.

У статті 8 Римського статуту є 60 форм воєнних злочинів. У новому законопроєкті пропонують 56 категорій.

— І тут важливо не сприймати 56 як "менше", ніж 60. Римський статут окремо називає те саме діяння залежно від того, йдеться про міжнародний чи неміжнародний збройний конфлікт. Наш законопроєкт об'єднує обидва контексти. Тому одна українська норма може охоплювати кілька окремих позицій статуту, — наголошує Яковлєв.

До каталогу також включили злочин примусової паспортизації. Таке діяння вже визнавалося злочином у практиці Нюрнберзького трибуналу, однак до Римського статуту як окремий склад злочину воно не увійшло.

Одного з лідерів російського угруповання "Русич" **Воїслава Тордена** (Яна Петровського) судили, зокрема, за те, що він сфотографував командира групи перед понівеченим тілом загиблого українського військовослужбовця, а потім — поширив фото в соціальних мережах. Суд визнав це воєнним злочином.

> — Якщо йдеться про посягання на людську гідність — діяння, правове розуміння якого бере початок ще з Женевських конвенцій, — його включено до нашого каталогу у законопроєкті. Є воно і у Римському статуті, — зазначає Станіслав Петренко.

Якби Петровського намагалися притягнути до відповідальності в Україні, це вимагало б від слідства ретельної роботи під час правової кваліфікації. Адже у статті 438 ККУ, наголошує Петренко, наразі немає жодної підказки про те, що це за злочин та як його шукати і кваліфікувати.

— Якщо слідчий не буде достатньо обізнаний, він може неправильно кваліфікувати злочин. За бланкетністю статті 438 ККУ необхідно побачити реальний склад злочину. На практиці бували випадки, коли подію вчасно не кваліфікували як воєнний злочин, або діяння, яке так кваліфікували, воєнним злочином не є, — додав Петренко.

Автори пропонують виокремити такі категорії злочинів, як незаконне позбавлення волі, зґвалтування, сексуальне рабство, примушування до проституції, примусову вагітність, депортацію і насильницьке переміщення, захоплення заручників, позбавлення права на справедливий суд, розграбування. А також напади на цивільних та їх тероризування, спричинення голоду та використання "живих щитів".

> Читайте також: **Що побачила слідча комісія ООН в Україні: "Те, що ми побачили, шокує"**

Серед запропонованих положень передбачено й покарання за практики апартеїду, поневолення та колективного покарання. Також ідеться про напади, метою яких є тероризування цивільного населення. Окремо пропонують криміналізувати використання зброї з осколками, які неможливо виявити за допомогою рентгенівських променів, а також зброї з мікробіологічними чи іншими агентами або токсинами та лазерної зброї.

Меморіальна стіна пам'яті загиблих мешканців Бучі. Від рук російських військових загинуло понад 420 цивільних громадян © Jae C. Hong / AP

Розширити планують і перелік злочинів проти культурної спадщини. Автори законопроєкту пропонують додати незаконне переміщення культурних цінностей з окупованої території, незаконну передачу права власності на них, проведення археологічних розкопок, а також модифікацію об'єктів культурної спадщини чи зміну способу їх використання.

Римський статут передбачає відповідальність за вербування або використання дітей, яким менше 15 років, для участі у бойових діях. Тоді як за українським законодавством дитиною є особа віком до 18 років. Ця позиція є і в міжнародному звичаєвому праві.

> — Римський статут встановлює вікову межу дітей до 15 років, тоді як наш проєкт закону передбачає захист осіб до 18 років та охоплює не лише їх вербування і використання у конфлікті, а й пропаганду залучення неповнолітніх до військової служби, — підкреслює Андрій Яковлєв.

За його словами, чинна стаття 437 ККУ не відповідає визначенню злочину агресії у Римському статуті. Так, автори пропонують вважати суб'єктом злочину того, хто має можливість контролювати або визначати політичні чи військові дії держави. Йдеться також про осіб, які мають значний вплив на політичні, військові, економічні, фінансові, інформаційні процеси в державі або керують окремими напрямами.

Цей підхід базується на висновках Великої Палати Верховного Суду. У лютому 2024 року суд **обмежив** коло потенційних суб'єктів злочину агресії — відмежував лідерський злочин від дій звичайних виконавців. Цей підхід передбачає ширше визначення суб'єкта, ніж джерела міжнародного права, і враховує реальний хід агресії РФ. Автори вважають, що відступ у бік вужчого розуміння суб'єкта може призвести до декриміналізації діянь низки російських посадовців.

За основу запропонованої редакції ст. 437 ККУ взяли статтю 8 bis Римського статуту МКС, яка передбачає відповідальність за планування, підготовку, ініціювання або вчинення акту агресії. Разом з тим, автори врахували підходи до кримінальної відповідальності за злочин агресії, що сформувалися в українській правовій системі впродовж років російської агресії.

> — Жодне з положень законопроєкту не декриміналізує, не пом'якшує покарання і не поліпшує становище підозрюваного у воєнному злочині. Уже відкриті провадження не закриватимуть, а винесені вироки не переглядатимуть. Поки немає остаточного рішення, чи потрібно змінювати кваліфікацію у поточних розслідуваннях, але ключовою тезою є те, що ми не можемо собі дозволити втратити жодне з них, — додає Станіслав Петренко.

Яковлєв своєю чергою підкреслює: законопроєкт усуває дублювання між окремими військовими кримінальними правопорушеннями та воєнними злочинами, зберігає резервну норму статті 438 ККУ для інших порушень міжнародного гуманітарного права, не охоплених каталогом, і виключає можливість амністії.

> — Завдяки каталогу можна буде виокремити, скільки та які саме злочини розслідують. І тоді порівняти дані слідства з інформацією незалежних джерел, виявити категорії злочинів, які розслідуються недостатньо, оцінити навантаження і визначити пріоритети. Менеджмент розслідувань стане прозорішим, а його ефективність — легшою для оцінки, — наголошує експерт МІПЛ.

Інші держави також пройшли шлях імплементації Римського статуту у національне законодавство.

— Канада закріпила відповідальність за злочини проти людяності та воєнні злочини окремим законом ще у 2000 році. Два роки потому Німеччина ухвалила Кодекс злочинів проти міжнародного права, а у 2003-му Нідерланди — власний закон про міжнародні злочини, — підкреслює Яковлєв.

Європейська комісія у звіті щодо України за 2025 рік зазначила: після ратифікації Римського статуту внесли мінімальні зміни, тоді як комплексне узгодження кримінального законодавства зі стандартами міжнародного кримінального права все ще не завершене. У контексті вступу до Європейського Союзу Україні також рекомендували привести законодавство у відповідність до Римського статуту.

> — Для України, що живе в умовах російської агресії, на національну систему якої припадає велика кількість розслідувань цих злочинів, ухвалення законопроєкту є необхідним, — каже експерт Андрій Яковлєв.

Реєстрація законопроєкту, за його словами, є важливою подією для всієї правової спільноти, а також для фахівців, які долучилися до його підготовки.

— Сподіваємося, що цей законопроєкт швидко пройде у комітеті і буде проголосований, — резюмує адвокат.

—

Аліна Кондратенко, опубліковано у виданні МІПЛ

В тему:

- **Про наявний геноцид українського народу з боку фашистської Росії**
- **Росія порушує майже всі закони та звичаї війни**
- **Рассказ свидетеля казней жителей Бучи в оккупации: «Стреляли либо в затылок, либо в сердце»**
- **Звірства російських загарбників в Україні: ґвалтування, вбивства, знущання**
- **Воєнні злочини Росія проти дітей України**
- **Путін давно мріяв про світ без українців. Світ дослухався? Тепер ми бачимо, що це означає**
- **«Тепер ви вірите, що це не просто війна, а геноцид?»**
- **Почему россия это государство-террорист: страшные кадры из под Киева, откуда бежала армия путина (+18)**
- **Увидит ли мир на скамье подсудимых Гаагского трибунала путина?**

Share 0

НОВИНИ

08:41 Морські та повітряні дрони уразили порти Махачкала та Сочі
08:00 В Україні гостра нестача ракет для F-16 для збиття реактивних дронів РФ
20:00 Прогноз погоди в Україні на 10 – 13 вересня 2026 року
19:06 Корсун: Як "цифровізація" Федорова породила корупційних монстрів
18:02 Громада села Жуківка на Київщині приєдналася до ПЦУ
17:01 ЄС здивований масштабом дефіциту в $27 млрд на оборону України до кінця року — The Times
16:19 Заступниця Кравченка звільнилася з прокуратури
16:14 "Карфаген": у Черкасах звільнили двох прокурорів, зокрема сестру Кропиви
15:49 Справу експголови Хмельницької МСЕК Крупи вже у суді
15:44 "Правоохоронна" система в Україні корумпована тотально: до тюрми потрапили лише двоє - «Опендатабот» проаналізував вироки у справах колцентрів з 2022 року

ПІДПИСКА НА КАНАЛ

Додати як бажане джерело в Google

НОВИНИ ПАРТНЕРІВ

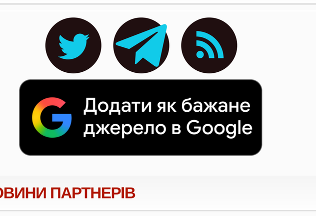
У Німеччині заявили, що українським чоловікам час...
ДЕТАЛЬНІШЕ

Росіяни вдарили по літаках в аеропорту «Жуляни» у Києві –...
ДЕТАЛЬНІШЕ

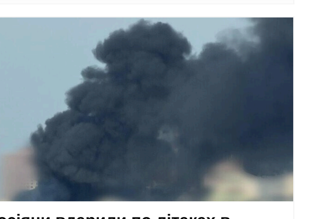
"Це все треба видаляти?": хто така Єлизавета Івахненко –...
ДЕТАЛЬНІШЕ

РЕКЛАМА

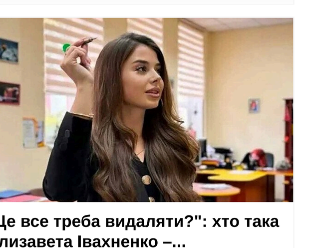
Богдан Сташинський. Що сталося з убивцею Степана Бандери
ДЕТАЛЬНІШЕ

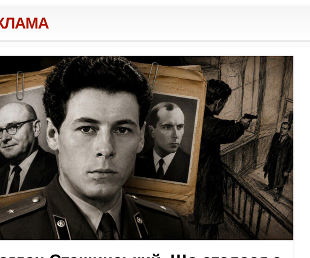
Мав стати батьком: на фронті поліг штурмовик "Серфер"
ДЕТАЛЬНІШЕ

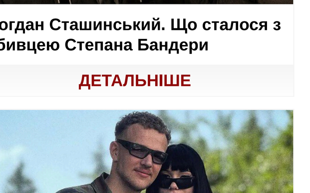
Чому осушене Каховське водосховище в Україні має стратегічне...
ДЕТАЛЬНІШЕ

Коментарі

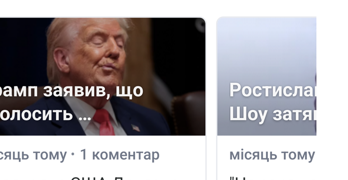
New TV gadget offers more channels at
Techno Mag

ТАКОЖ НА АРГУМЕНТ

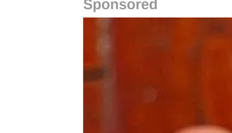
Ворог знищив всі АЗС від Харкова до ...
місяць тому · 1 коментар
Росіяни знищили понад 80 автозаправних станцій на Харківщині, а маршрут ...

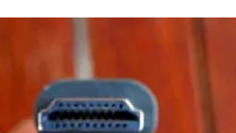
Трамп заявив, що оголосить ...
місяць тому · 1 коментар
Президент США Дональд Трамп заявив у п'ятницю, що планує оголосити ...

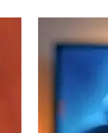
Ростисла... Шоу затя...
місяць тому
"Не заважа... воювати",- відповідь н...

Sponsored

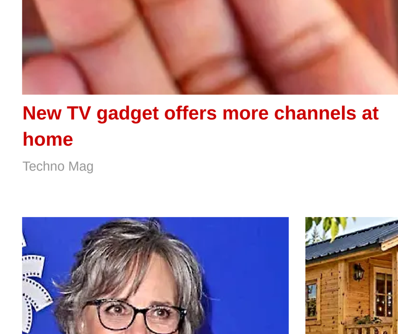
New TV gadget offers more channels at home
Techno Mag

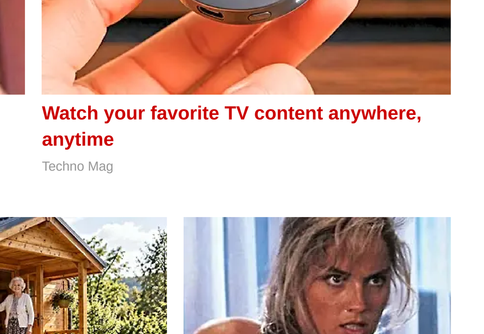
Watch your favorite TV content anywhere, anytime
Techno Mag

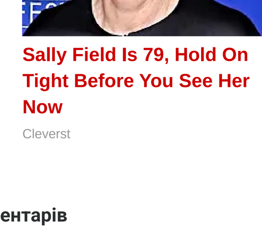
Sally Field Is 79, Hold On Tight Before You See Her Now
Cleverst

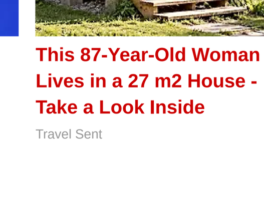
This 87-Year-Old Woman Lives in a 27 m2 House - Take a Look Inside
Travel Sent

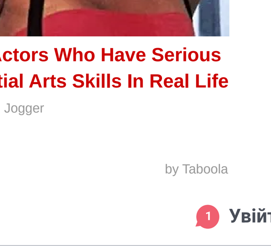
20 Actors Who Have Serious Martial Arts Skills In Real Life
House Jogger

by Taboola

0 Коментарів
1 Увійти ▾

Розпочати обговорення…

УВІЙТИ ЗА ДОПОМОГОЮ
АБО ЗАРЕЄСТРУЙТЕСЬ У DISQUS ?
Ім'я

♡ • Поділитися
Найкращі Найновіші Найстаріші

Залиште перший коментар.

Підписатись Приватність Не продавати мої дані
DISQUS

ВІДЕО

Будинки та паспорти Росії: що знайшли журналісти в оточенні «Канцлера» з Генпрокуратури
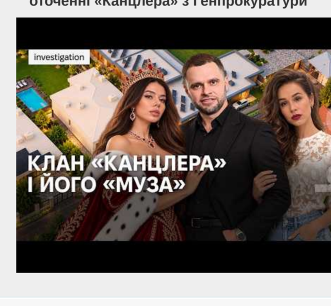

КарфаГен прокуратура України та «Чики-бомбоні»
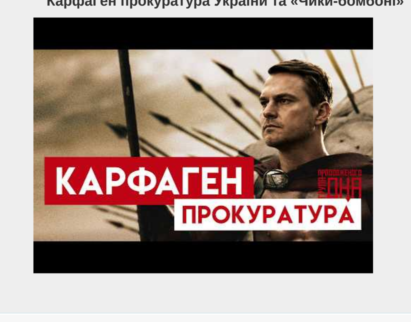

Імперські амбіції "Канцлера" - як Офіс генпрокурора будував монархію на шахрайських колцентрах
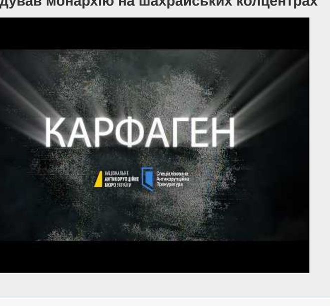

© 2011 «АРГУМЕНТ»
Републікація матеріалів: для інтернет-видань обов'язковим є пряме гіперпосилання, для друкованих видань – за запитом через електронну пошту.**Посилання або гіперпосилання повинні бути розташовані при використанні тексту - на початку використовуваної інформації, при використанні графічної інформації - безпосередньо під об'єктом запозичення.**. При републікації в електронних виданнях у кожному разі використання вставляти гіперпосилання на головну сторінку сайту **argumentua.com** та на сторінку розміщення відповідного матеріалу. За будь-якого використання матеріалів не допускається зміна оригінального тексту. Скорочення або перекомпонування частин матеріалу допускається, але тільки в тій мірі, якою це не призводить до спотворення його сенсу.
Редакція не несе відповідальності за достовірність рекламних оголошень, розміщених на сайті, а також за вміст веб-сайтів, на які дано гіперпосилання.
Контакт: *uargumentum@gmail.com*